

วัฒนธรรมอำนาจนิยมของชนชั้นกลาง
ในกรุงเทพมหานคร : ศึกษากรณีวัฒนธรรมการใช้อำนาจ
Authoritarian Culture of the Bangkok Middleclass:
A Case Study of Authority Exercising

วิทยานิพนธ์
โดย
นายประภัสร์ เมธีพงศ์ชัย

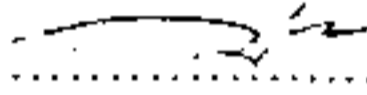
เสนอต่อคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
พ.ศ. 2542

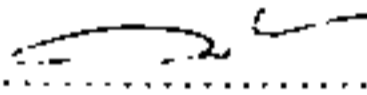
วิทยานิพนธ์ : วัฒนธรรมอำนาจนิยมของชนชั้นกลางในกรุงเทพมหานคร: ศึกษากรณีวัฒนธรรมการใช้อำนาจ
 : Authoritarian Culture of the Bangkok Middle Class: A Case Study of Authority Exercising
 โดย : นาย ประภัสร์ เมธีพงศ์ชัย
 : Mr Prapat Mateepongchai
 นักศึกษาคณะพัฒนาสังคม : ภาคปกติ รุ่นที่ 20 รหัส 520382006

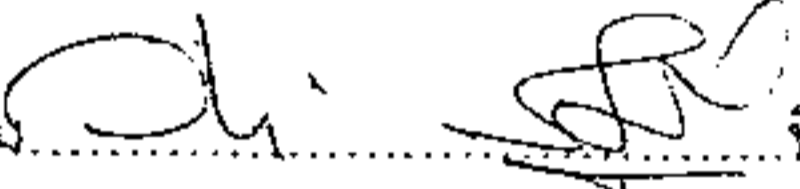
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) ได้

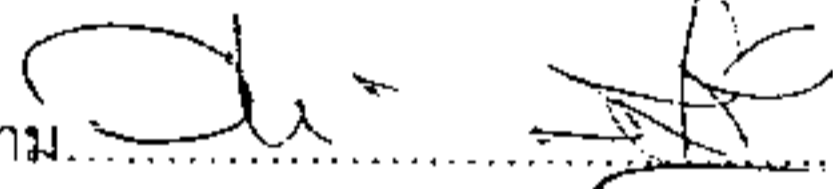
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

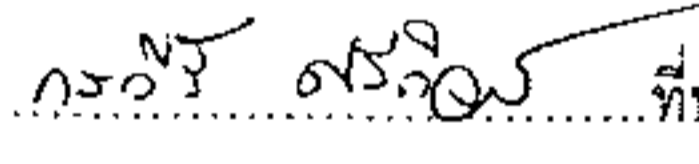
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

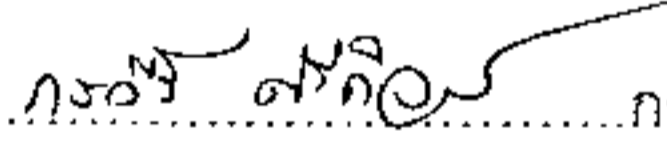
ลงนาม..........ประธาน
 (อาจารย์ ประเสริฐ รักไทยดี)
 วันที่ 13 มกราคม พ.ศ.2542

ลงนาม..........ประธาน
 (อาจารย์ ประเสริฐ รักไทยดี)
 วันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ.2542

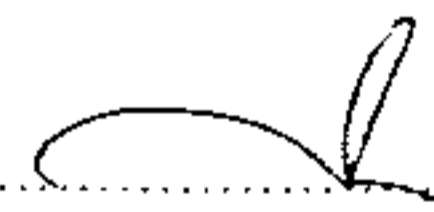
ลงนาม..........ที่ปรึกษา
 (อาจารย์วิชัย รูปคำดี)
 วันที่ 13 มกราคม พ.ศ.2542

ลงนาม..........กรรมการ
 (อาจารย์วิชัย รูปคำดี)
 วันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ.2542

ลงนาม..........ที่ปรึกษา
 (ผศ.กรวีร์ ศรีกิจการ)
 วันที่ 13 มกราคม พ.ศ.2542

ลงนาม..........กรรมการ
 (ผศ.กรวีร์ ศรีกิจการ)
 วันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ.2542

คณะพัฒนาสังคม อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

รองศาสตราจารย์..........คณบดี
 (สากล จริยวิทยานนท์)
 วันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ.2542

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์	: วัฒนธรรมอำนาจนิยมของชนชั้นกลาง ในกรุงเทพมหานคร : ศึกษากรณีวัฒนธรรมการใช้อำนาจ
โดย	: นาย ประภัสร์ เมธีพงศ์ชัย
ชื่อปริญญา	: ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาลังคม)
วิชาเอก	: การวิเคราะห์และวางแผนทางสังคม
ปีการศึกษา	: 2542

การศึกษาเรื่องวัฒนธรรมอำนาจนิยมของชนชั้นกลาง ในกรุงเทพมหานคร ศึกษากรณีวัฒนธรรมการใช้อำนาจ มีวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะทราบถึงวัฒนธรรมอำนาจนิยมในชนชั้นกลาง และปัจจัยเหตุที่เกี่ยวข้องต่อวัฒนธรรมอำนาจนิยม โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือชนชั้นกลางในกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 200 ตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ โดยแบ่งออกเป็น 4 อาชีพด้วยกัน คือ ชนชั้นกลางในระบบราชการได้แก่ 1.ข้าราชการชั้น 3 ขึ้นไป 2.ตำรวจทหารชั้นสัญญาบัตร หรือ 2. พนักงานรัฐวิสาหกิจที่ทำงานโดยใช้วุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า และกลุ่มนอกระบบราชการได้แก่ 3. ลูกจ้างธุรกิจเอกชนและ 4. เจ้าของกิจการร้านค้าตึกแถว หรือธุรกิจขนาดย่อมมีคณงานไม่เกิน 50 คน โดยใช้สัดส่วน (Quota) อาชีพละ 50 ตัวอย่าง

ผลการศึกษาปรากฏว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถามมีความโน้มเอียงมาทางวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตย โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ ไม่ค่อยยอมรับอำนาจต่อวัฒนธรรมอำนาจนิยม แต่ไม่ได้ปฏิเสธวัฒนธรรมอำนาจนิยมโดยสิ้นเชิง ยังมีลักษณะผสมผสานของสองวัฒนธรรมอยู่ในตัวเอง
2. ระบบความสัมพันธ์ในครอบครัว มีความสัมพันธ์ต่อวัฒนธรรมอำนาจนิยม โดยกลุ่มตัวอย่างที่มาจากครอบครัวที่มีการอบรมแบบเข้มงวดมาก จะมีลักษณะทางอำนาจนิยมสูงกว่ากลุ่มอื่น
3. ระบบการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษามีความสัมพันธ์ต่อวัฒนธรรมอำนาจนิยม โดยกลุ่มที่มาจากสถาบันการศึกษาที่มีระบบการเรียนการสอนแบบอำนาจนิยมจะมีจะมีลักษณะทางอำนาจนิยมสูงกว่ากลุ่มอื่น

4. อิทธิพลสื่อมีความสัมพันธ์ต่อวัฒนธรรมอำนาจนิยม โดยกลุ่มที่ติดตามสื่อประเภทบันเทิงเป็นหลักจะมีลักษณะทางอำนาจนิยมสูงกว่ากลุ่มที่ติดตามข่าวสาร ความรู้
5. ความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีมีความสัมพันธ์ต่อวัฒนธรรมอำนาจนิยม โดยกลุ่มที่มีความเชื่อแบบโบราณจะมีลักษณะทางอำนาจนิยมสูงกว่ากลุ่มที่มีความเชื่อเป็นเหตุเป็นผลแบบวิทยาศาสตร์

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยรวมมีวัฒนธรรมค่อนข้างที่จะเป็นประชาธิปไตย แต่ยังมีลักษณะทางอำนาจนิยมผสมผสานอยู่ โดยจะมีการต่อต้านวัฒนธรรมอำนาจนิยมมาก ถ้าเหตุการณ์เกิดขึ้นใกล้ตัวหรือได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจ แต่จะมีการต่อต้านน้อยในกรณีเหตุการณ์เกิดขึ้นไกลตัว และไม่ได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจ

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยชิ้นนี้พยายามศึกษาชุดตัวแปร และตัวชี้วัดในเชิงอำนาจนิยมในทางสังคม ซึ่งผู้ที่สนใจสามารถนำไปศึกษาและขยายผล เพื่อสร้างตัวชี้วัดที่เป็นมาตรฐานได้ต่อไปในอนาคต และจากข้อค้นพบของการศึกษา ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยต้องมีการปลูกฝังจากรูปร่างากคือครอบครัว มาถึงสถาบันการศึกษา และสิ่งแวดล้อมในทางสังคมคือสื่อต่างๆ และท้ายที่สุดคือระบบความเชื่อต่างๆในสังคมซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่ใหญ่ที่สุดในสังคมนั้นๆอย่างผสมผสานต่อเนื่องและสอดคล้อง จึงจะทำให้กระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยประสบผลสำเร็จได้

ABSTRACT

TITLE : Authoritarian Culture of The Bangkok Middleclass: A Case Study of Authority Exercising
BY : Mr. Prapat Mateepongchai
DEGREE : Master of Arts (Social Development)
MAJOR : Social Analysis and Planing
ACADEMIC YEAR : 1999

The study of Authoritarian Culture of The Bangkok Middleclass: A Case Study of Authority Exercising had two main objectives:

1. to study authoritarian culture in Bangkok middle class focused on authority exercising aspect.
2. to study the factors related to authoritarian culture.

This study using purposive sampling technique by drawing 200 sample of Thai middle class from Bangkok population. Classifying by occupation and divided into four groups namely, 1. Government officials from level 3 up 2. State workers working in positions that required at least bachelor degree 3. College graduate private employee 4. small business owner having less than 50 employees, the group was then divided into 50 sample quota.

The result of this study revealed that:

1. Bangkok middle class, on an average, fall into category " non-submissive to authoritarian culture", nevertheless, still showing some element of authoritarian culture blending as an integral part in democratic middle class culture.
2. There is a relationship between system of relationship in family and authoritarian culture. Those who were raised in families with stricted discipline and harsh punishment tend to submit to authoritarian culture than those who were not.

3. There is a relationship between education system and authoritarian culture.

Those who were attended institutional with strict discipline and strong seniority culture tend to submit to authoritarian culture than those who were not.

4. There is a relationship between media influence and authoritarian culture.

Those who were always selecting entertainment as main media tend to submit to authoritarian culture than those who were always selecting news and documentaries.

5. There is a relationship between the belief system and authoritarian culture.

Those who were showing strong faith in mythology and religion tend to submit to authoritarian culture than those who were belief in scientific reason.

Conclusion,

The studied sample showing characteristic of democratic culture, nevertheless, authoritarian culture still coexistence in some aspect. The development of democratic culture must be starting from grass root of the social foundation which is family. From then on, democratic education must be emphasis in every aspect of social environment which are education system, media and last but not least, belief system.

กิตติกรรมประกาศ

โดยปกติ กิตติกรรมประกาศเป็นเรื่องของการรำลึกในบุญคุณ ของอาจารย์และบุคคล ต่างๆผู้มีส่วนช่วยเหลือให้ งานวิจัยนั้นๆสำเร็จลงได้ หรืออาจจะเป็นเรื่องการขอบคุณบุพการีและผู้ มีพระคุณต่างๆ ตามที่ผู้วิจัยอยากจะกล่าวนามให้เป็นที่ปรากฏ เพื่อเป็นการเทิดเกียรติคุณ ซึ่งก็ เป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ยึดถือติดต่อกันเป็นเวลานาน

คงจะเป็นการยากที่ผู้วิจัยจะเอ่ยนามท่านเหล่านั้นทั้งหมด ที่มีส่วนช่วยเหลือให้งานวิจัย ขึ้นนี้สำเร็จลงได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพราะหากจะนับกันจริงๆแล้ว จำต้องไล่เรียงตั้งแต่ บุพการี และครูสอนหนังสือคนแรกของผู้วิจัย จนถึงประธานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งก็ไม่มี ความจำเป็นขนาดนั้น เพราะผู้วิจัยตระหนักดีว่า ส่วนใหญ่ของผู้อ่านงานวิจัยจะไม่อ่านกิตติกรรมประกาศ ด้วยเหตุนี้ การเอ่ยนามท่านเหล่านั้นไว้ในที่นี้ คงจะไม่สามารถทำให้เจตนารมณ์ในอันที่จะเทิด เกียรติของท่านเหล่านั้นให้ปรากฏบรรลุลวัตถุประสงค์ไปได้ คงจะได้เพียงแต่ทำไปตามประเพณีเท่า นั้น ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะเทิดคุณของท่านเหล่านั้นในทางอื่น ในอันที่ท่านจะได้รับเกียรติยศมากกว่า โดยไม่ลงชื่อท่านเหล่านั้นไว้ในที่นี้ แต่ผู้วิจัยก็จะรำลึกไว้เสมอถึงบุญคุณของท่านซึ่งทำให้ผู้วิจัย ประสบความสำเร็จได้ในวันนี้

อย่างไรก็ดี มีอยู่บุคคลหนึ่งซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าจะต้องเอ่ยนามท่านให้ปรากฏไว้เป็นกรณี พิเศษ ไม่ว่าจะมิใคร่อ่านกิตติกรรมประกาศนี้หรือไม่ เพราะอย่างน้อยผู้วิจัยก็ได้เขียนและได้อ่าน เป็นประจักษ์พยานแก่ตนเอง ท่านนั้นก็คืออาจารย์ ประเสริฐ รักไทยดี ประธานวิทยานิพนธ์ ซึ่งหาก ปราศจากท่าน งานชิ้นนี้คงไม่สำเร็จลงได้ รวมทั้งท่านกรรมการวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่ให้เกียรติชี้แนะ สอนสั่งให้งานชิ้นนี้สำเร็จออกมาได้ ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านทั้งที่เอ่ยนามและไม่ได้เอ่ย มาด้วยความเคารพและความจริงใจ

ประภัสร์ เมธีพงศ์ชัย

พฤษภาคม 2542

คำนำ

การศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมอำนาจนิยม ผู้ศึกษามีวัตถุประสงค์ที่จะให้งานชิ้นนี้เป็นงานวิจัยนำร่องสำหรับการศึกษาวัฒนธรรมอำนาจนิยมในมิติทางสังคมในประเทศไทย เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาการศึกษาการศึกษาเรื่องดังกล่าวจะเป็นไปในกรอบของวิชารัฐศาสตร์ ในประเด็นของ ทักษะคติ ค่านิยม พฤติกรรมในทางการเมืองอันเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอำนาจนิยมเมื่อเทียบกับ วัฒนธรรมประชาธิปไตย การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้พยายามสร้างตัวชี้วัดต่างๆโดยเน้นมิติในทางสังคมเป็นหลัก ซึ่งข้อมูลตัวชี้วัดเหล่านี้สามารถนำไปใช้พัฒนาสร้างตัวชี้วัดในเชิงอำนาจนิยมในทางสังคมได้ ผู้ศึกษาหวังว่างานวิจัยชิ้นนี้จะมีส่วนในการช่วยพัฒนาองค์ความรู้ในเชิงสังคมศาสตร์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจนิยมในประเทศไทยได้ไม่มากนัก

ประภัสร์ เมธีพงศ์ชัย

พฤศจิกายน 2542